

Nukniaukė bendruomenių lėšas

Janina GADLIAUSKIENĖ

Socialinių reikalų ir darbo ministerija nutarė paremti Vilniaus miesto bendruomenių veiklą ir skyrė lėšų. Administruoti skiriamas lėšas pavedė Vilniaus miesto savivaldybei. Tačiau neužilgo ši tvarka pakriko, o kai kurioms bendruomenėms numatytos lėšos neaiškiai dingo.

Ministerijos pagalba bendruomenėms

Dar prieš tris metus porą Vilniaus miesto bendruomenės buvo pamalonintos gera naujiena, kad per Socialinių reikalų ir darbo ministeriją jos bus remiamos lėšomis. Lietuvos vietos bendruomenių organizacijų sąjungai bendradarbiaujant su Socialinių reikalų ir darbo ministerijakilo iniciatyva paremti Lietuvos vietos bendruomenes ir paskatinti jų savarankiškumą bei iniciatyvumą savivaldoje. Kadangi dviejų procentų gyventojų pajamų mokesčio paramos nemaža dalis nepaskirstyta grįždavo į biudžetą, buvo nuspręsta 8 mln. lt. skirti „Vietos bendruomenių savivaldos programai“ įgyvendinti.

Tuomet seniūnijose buvo sudarytos Vietosbendruomenių tarybos, kurios numato kada, kiek ir kokiai veiklai skirti lėšų. Paramos dydis skiriamas proporcingai nuo gyventojų skaičiaus rajone. Pilaitės vietos bendruomenių taryboje dalyvaujant ne tik bendruomenių, bet kitų organizacijų, įstaigų atstovams, veiklai skirtomis lėšomis buvo įrengtos skelbimų lentos, pastatyti suoliukai, treniruokliai, nuolydžiai neįgaliųjų užvažiavimui ant šaligatvių, kiti smulkūs darbai. Likusių lėšų dalis skiriama įvairiems renginiams organizuoti.

Atrodė, pagaliau prisimintos organizacijos, kurios iki ministerijos sprendimo remti bendruomenes nebuvo vyriausybės biudžeto kišenėje ir savo pajėgomis vykdė visuomenei naudingą veiklą. Tačiau Socialinių reikalų ir darbo ministerija numatė, kad lėšų skirstymą ir atsiskaitymą už atliktus darbus reguliuos Vilniaus miesto savivaldybė. Toks lėšų skirstymas ne tiesiogiai, o per savivaldybę virto gana sudėtingu, o kartais juokingu procesu. Mat, vietos bendruomenių tarybai paskirsčius kokiai veiklai skirti lėšas, toliau savivaldybė skelbia konkursą, nors tai veiklai būtų skirta tik pora tūkstančių litų. Konkursą laimi nebūtinai renginį ar kitą veiklą vykdanči organizacija.

Gerai norai ar pasityčiojimas?

Taip atsitiko ir Pilaitėje, kai Pilaitės bendruomenės centrai „Mažoji Lietuva“ kalėdiniam renginiui skirtas lėšas konkurso laimėtojas įsivainavo visai kitame renginyje. Tuo tarpu, ši bendruomenė nenorėdama prarasti tradicijų, kalėdinę vakaronę surengė savo lėšomis. Tokiu pačiu konkursu neapsidžiaugė ir Pilaitės rajone įsikūrusi sveikuolių organizacija „Gilužis“. Jų sveikuoliškam renginiui maudynėms su pirtimi prie Salotės ežero turėjo būti skirti du tūkstančiai litų. Kadangi šiai organizacijai visuomet trūksta lėšų būtiniausioms reikmėms, tai konkurso laimėtojo buvo paprašyta parūpinti palapinių, miegmaišių ir kitų sveikuoliams trūkstamų daiktų. Kaip patikino sveikuolių renginio organizatorė, jų paskaičiavimu, maudynėms buvo išleista tik iki 500 litų. Kur dingo likusi lėšų dalis sveikuolių atstovė nežino. Tiek Pilaitės bendruomenės centro „Mažoji Lietuva“, tiek sveikuolių organizacijos „Gilužis“ atstovės norėjo su konkurso laimėtoju tartis tiesiogiai. Pasirodė, kad konkurso laimėtojas yra valstybinė paslaptis. Nei viena iš šių organizacijų taip ir nesužinojo nei konkurso laimėtojo, nei kas pasisavino jų lėšas.

Kai varganos bendruomenėms numatytos lėšos dingsta kaip į vandenį, yra graudu. Tačiau tokiu būdu yra uzurpuojami ir patys bendruomenių renginiai. Konkurso laimėtojas apie vyksiantį renginį paskelbia savo vardu. Tokiu būdu, perima ne tik renginiui skirtas lėšas, bet pačią idėją.

O bendruomenei nelieka nei lėšų, nei paties renginio. Nors praktiškai dar neprieita iki renginių pasisavinimo, visiškai nustumiant bendruomenes, bet tikrai nepadeda joms ir stiprėti.

Apie susidariusią padėtį žodžiu buvo informuotas Socialinių reikalų ir darbo ministerijos bendruomenių skyriaus vedėjas Arūnas Kučikas. Pokalbio metu jis prisiminė, kad Kauno mieste yra kitokia tvarka. Ten bendruomenėms lėšos skiriamos per projektus. Tuomet nereikia skelbti konkurso ir organizacijos už projekto įgyvendinimą atsiskaito pačios.

Seniūnaičiai pasiskiria save patys

Kai kurių politikų dėka, Vietos savivaldos įstatyme numačius, kad seniūnijos turi būti suskirstytos į seniūnaitijas ir jose išrinkti seniūnaičiai, ši praktika įgyvendinama jau ne vieneri metai. Tačiau jau pirmaisiais metais seniūnijoms pabandžius surinkti savo rajonų gyventojus ir numatyti seniūnaičių rinkimo tvarką, ji taip ir nebuvo įgyvendinta. Seniūnijos šią problemą išsprendė paprasčiausiu būdu. Žinodamos savo aktyviausius rajono žmones, jiems pasiūlo patiems susirinkti parašus. Daugiausiai parašų surinkęs kandidatas automatiškai tampa seniūnaičiu. Ši praktika kol kas niekam nekliūva, nes vietos bendruomenių tarybos skirsto ir įgyvendina priemones už simboliškas sumas. Tačiau iš kitų rajonų bendruomenių gauta informacija rodo, kad toks seniūnaičių savęs pasiskyrimas jei ne dabar, tai ateityje gali tapti rimta problema.

Pati išsirinko, pati ir skirsto

Balsių bendruomenė į seniūnaičius pasiūlė savo pirmininką Rimantą Micką. Pagal jau nusistovėjusią tvarką R. Mickasusirinko virš 430 parašų ir pristatė į seniūniją. Bendruomenės pirmininkas tikėjosi, kad surinkęs daugiausiai parašų vietą seniūnaičių tarpe jau užsitikrino. Tačiau po rezultatų seniūnijoje suvedimosavo surinktus parašus pristatė ankstesnėje kadencijoje buvusiseniūnaitėOlga Dovydenienė. Kadangi ji buvo surinkusi keliomis dešimtimis daugiau parašų, ji ir buvo patvirtinta seniūnaite, vėliau – Vietos bendruomenių tarybos pirmininke. Kilus įtarimui dėl gyventojų parašų teisėtumo Balsių bendruomenė raštu kreipėsi į savivaldybės administraciją. Bendruomenei buvo atsakyta, kad už surinktų parašų teisėtumą atsako pats juos rinkęs asmuo, o savivaldybė neturi teisės jų tikrinti.

Vietos bendruomenių tarybos pirmininke tapusi O. Dovydenienė nesnaudė ir savo bei seniūnaičių nuožiūra paskirstė 147 000 litų. Tuo tarpu, Balsių bendruomenės 2014 metais teikti bent penki projektai buvo atmesti.

Balsių bendruomenė žinoma, kaip geriausiai sukūrusi savo rajono infrastruktūrą. Rimantui Mickai, pusę lėšų surenkant iš gyventojų ir kitą pusę padengiant iš savivaldybės, buvo įrengtos asfaltuotos gatvės, apšvietimas. Bendruomenės ir kultūros projektų lėšomis toliau kuriamas Mitologinių skulptūrų parkas. Bendruomenė nemažai prisidėjo, kad būtų pastatyta nauja ir moderni mokykla Balsiuose.

R. Mickos minima O. Dovydenienė man primena jau senokus laikus, kai tuo pačiu vardu ir pavarde Pilaitės seniūnijoje prisistačiusi moteris, metė ant stalo projektus ir pasakė, kad 120 ha Pilaitės miške bus įrengtas golfo aikštynas. Kilus sąmyšiui dėl didelėje dalyje teritorijos numatomo ištisinio miško kirtimo, buvo paklausta ar teikdama tokį projektą O. Dovydenienė neprasilenkia su sąžine. Tuometinė Žvėryno golfo klubo atstovė į tai atšovė, kad medžiai tam ir auga, kad būtų iškirsti. R. Micka pažymi, kad panašiai su jais bendrauja ir Pilaitės miško istorijoje pasižymėjusios moters bendrapavardė Balsiuose.

Visorių bendruomenė užginčijo darbus

Vietos bendruomenių tarybai pritarus dėl Visorių gatvės remonto, šiems darbams buvo skirta 28 000,00 litų. Visorių bendruomenė susipažinusi su atliktų darbų sąmata-aktu, kurį pateikė darbus atlikusi UAB „Gatvių statyba“, nustatė, kad akte nurodyti darbų kiekiai neatitinka tikrovės. Bendruomenės rašte Vilniaus miesto savivaldybės administracijai nurodoma, kad UAB „Gatvių statyba“ išvežė perpus mažiau kubinių metrų grunto negu nurodė sąmatoje-akte. Bendruomenei apie tai informavus Verkių seniūną VaclavGulbinovič, seniūnas nepaisydamas bendruomenės reikalavimo, patvirtino darbų atlikimo aktą.

Socialinių reikalų ir darbo ministerija, reaguodama į Visorių bendruomenių kreipimąsi dėl Visorių gatvės remonto darbų, Vilniaus miesto savivaldybės administracijai išaiškino Vietos bendruomenių savivaldos 2013-2015 programos svarbą ir nurodė užtikrinti skaidrų, tinkamą Vietos bendruomenių sprendimų įgyvendinimą.

Kas gaudo bendruomenių naudą

Socialinių reikalų ir darbo ministerijos idėja remti bendruomenių veiklą, jas stiprinti savivaldos bendruomeninėje veikloje būtų lyg ir savivaldos reformos pradžia. Tačiau geri norai iš karto buvo įvilkti į tam tikrus rėmus, kaip Vietos bendruomenių tarybos įkūrimas, kuriose be visų tame rajone egzistuojančių organizacijų atstovų yra ir visi seniūnaičiai. Taigi, ne bendruomenės priima sprendimus dėl gaunamų lėšų paskirstymo, o bendruomenių taryba. Dažnai tenka stebėti tokį vaizdą, kai seniūnaičiai plėšosi tarpusavyje įrodinėdami kokių lėšų jiems reikia jų atstovaujamoje teritorijoje, kad patenkintų savo gyventojus. O bendruomenės vėl lieka nuošalyje ir jei joms skiriama pati menkiausia gaunamos paramos dalis, tai dar neaišku ar ir ji iš tikro liks tos bendruomenės renginiui. Išeitų, kad tos paramos bendruomenėms kaip ir nebelieka.